פיסות מידע מהנגב

מרכז המחקר והמידע

הרשות לפיתוח הנגב

אפריל 2020

הרשות לפיתוח הנגב
THE NEGEV DEVELOPMENT AUTHORITY

תוכן עניינים

16

להזמין ארגז קורונה:

השפעת המשבר על המסחר המקוון

17

עולם כמנהגו ינהג:

האם הגלובליזציה תתאושש מהמכה שהנחיתה עליה הקורונה?

18

סע לאט:

למה לטוס לחו"ל, אם אפשר לעשות רוד-טריפ בנגב

19

מכאן אפשר רק לעלות:

על המהלומה שחטף ענף התיירות, ומבט קדימה

פיסה # 16: להזמין ארגז קורונה:
השפעת המשבר על המסחר המקוון

עם החמרת ההנחיות, ומניעת הגעתם של הלקוחות למרבית בתי העסק, מפתה לחשוב שהנה הגיעה שעתו היפה של המסחר המקוון. מדוע שהלקוחות שנאלצו לוותר על הרכישה בחנות בקניון, לא יפנו לחלופה המתבקשת וירכשו את אותו המוצר אונליין?

אז, כפי שכבר ניחשתם, זה לא כל כך פשוט. ראשית, הצרכנים שרויים באי וודאות באשר למצבם הכלכלי: אם בחל"ת, אם כי נסגר להם העסק, ואם כי תיק המניות קרס, חלקים נרחבים מהאוכלוסייה מהדקים חגורה ונמנעים מרכישות שאינן הכרחיות. והסיבה השנייה, והחשובה לא פחות, טמונה בהבדלים המהותיים בין רמות המוכנות של העסקים השונים להשתמש במסחר מקוון.

מצד אחד, עסקים שעד כה הסתמכו על ערוצי מכירה פיזיים בלבד מצאו את עצמם מאלתרים פתרונות כדי להצליח ולהגיע לקהל לקוחותיהם, הן כדי להציע את מרכולתם, והן לספק משלוחים עד הבית. גם אמצעי התשלום מהווים אתגר, ופתאום פתרונות כמו ה-paybox וה-bit הפכו שכיחים בקרב עסקים שנרתעו מהם בעבר. הכורח, כפי שכבר הוזכר כאן, הינו אבי ההתחדשות וההמצאה.

מצד שני, גם עסקים משופשפים בתחום הסחר המקוון, גילו לפתע כי אינם ערוכים לקפיצה בביקושים, ושהתלות שלהם בחנויות הפיזיות (למשל הסופרמרקטים, בהם המלקטים פועלים בתוך סניף פיזי, ולא במרכז לוגיסטי) גדולה מדי, וגם תשתית המשלוחים לא תמיד מספקת. האופי הגלובלי של חלק גדול מענקי הסחר המקוון היה הפעם בעוכריהם, כאשר חלקים חשובים בשרשרת הערך (בעיקר בסין) נחסמו לפתע. בנוסף, חברות ענק כמו Amazon מצאו עצמן נדרשות להגבלות מהותיות כדי למנוע התפרצות של הנגיף בקרב עובדיהן, מה שפוגע קשות בתהליכי העבודה המשומנים שלהן.

בישראל בכלל, ובנגב בפרט, קיימות לא מעט דוגמאות לכך. חברות אשר ערוכות עם תשתית אונליין רצינית הינן מעטות, ופריסת יעדי המשלוח שלהן (בעיקר בפריפריה) היא מוגבלת. האתגרים הלוגיסטיים הביאו אותן מהר מאד לעיכובים מהותיים של זמני המשלוחים, ולחוסר בלא מעט מוצרים. מצד שני, קבוצות הוואטסאפ התמלאו בהצעות של מכירה ישירה של תוצרת (בעיקר חקלאית) של ספקים שבעבר לא השתמשו בערוץ המקוון כלל, וכעת נדרשו לשווק גם דרך ערוץ זה.

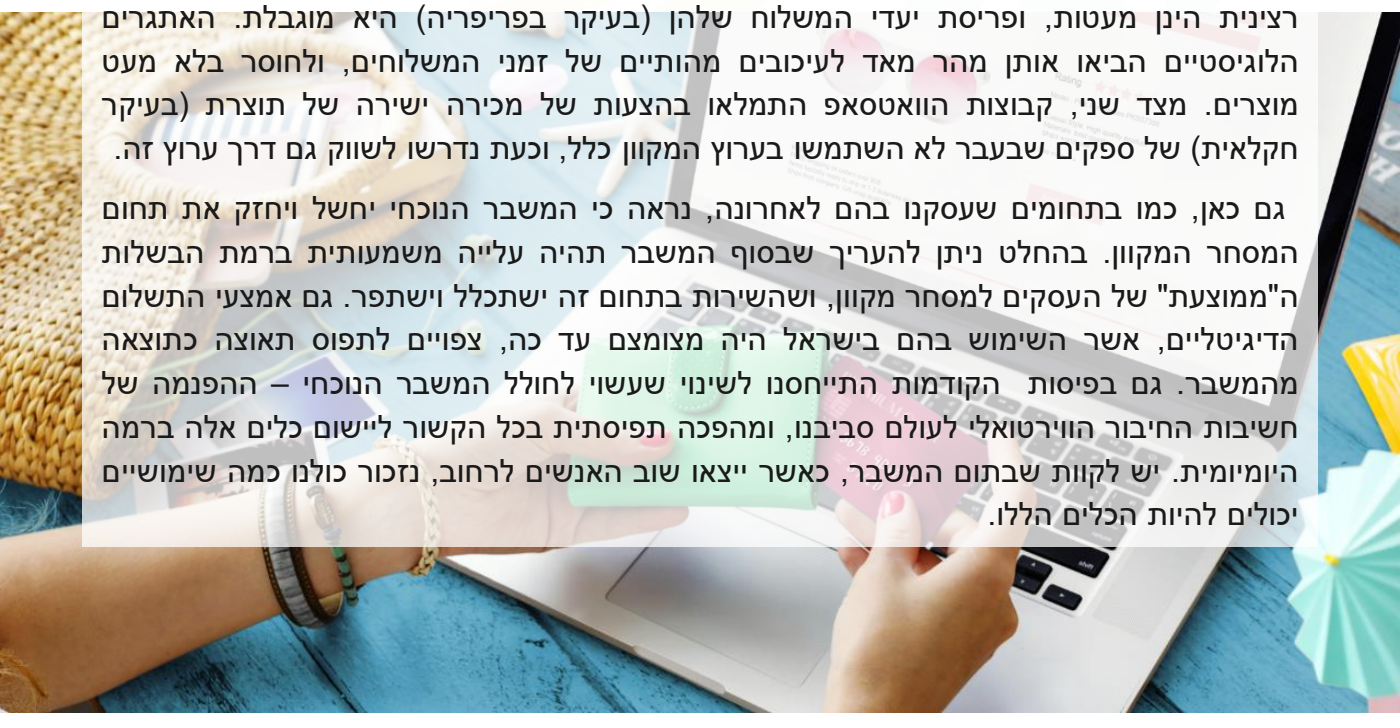

גם כאן, כמו בתחומים שעסקנו בהם לאחרונה, נראה כי המשבר הנוכחי יחשל ויחזק את תחום המסחר המקוון. בהחלט ניתן להעריך שבסוף המשבר תהיה עלייה משמעותית ברמת הבשלות ה"ממוצעת" של העסקים למסחר מקוון, ושהשירות בתחום זה ישתכלל וישתפר. גם אמצעי התשלום הדיגיטליים, אשר השימוש בהם בישראל היה מצומצם עד כה, צפויים לתפוס תאוצה כתוצאה מהמשבר. גם בפיסות הקודמות התייחסנו לשינוי שעשוי לחולל המשבר הנוכחי – ההפנמה של חשיבות החיבור הוירטואלי לעולם סביבנו, ומהפכה תפיסתית בכל הקשור ליישום כלים אלה ברמה היומיומית. יש לקוות שבתום המשבר, כאשר ייצאו שוב האנשים לרחוב, נזכור כולנו כמה שימושיים יכולים להיות הכלים הללו.

לכתבה המלאה

תוכן עניינים

פיסה # 17: עולם כמנהגו ינהג:
האם הגלובליזציה תתאושש מהמכה שהנחיתה עליה הקורונה?

הפיסה היום תתרחק מהנגב אף יותר מהרגיל, ואף לא תתמקד באנקדוטות ממקומות מסויימים בעולם. הקורונה והשלכותיה הן ללא ספק האירוע הכי גלובלי בהיסטוריה, מאז המשבר הכלכלי ב-2008 (וסביר שאף עולה עליו). לכן, בהמשך לסדרת הפיסות בצל הקורונה, נבחן בפיסה זו שתי מגמות עולמיות סותרות, אשר משבר הקורונה רק העצים את ההתנגשות ביניהן.

הגלובליזציה, על ביטוייה השונים, הינה מגמה שמלווה את האנושות כבר מאות שנים, והכיוון שלה ברור: היא הולכת והופכת את העולם שלנו לכפר גלובלי קטן אחד. הטכנולוגיה והרשתות החברתיות מחברות בין אנשים בכל העולם בכך שמבטלות את המרחק הגיאוגרפי ביניהם, ומסייעות להפצת מידע וחדשות (נכונות, או פחות) במהירות עצומה. .

שתי דוגמאות בולטות להשפעת הגלובליזציה הן המעבר הקל שיש כיום בין המדינות (תנועת התיירים ברחבי העולם רק הולכת ומתגברת, רילוקיישן למטרות עבודה היא תופעה שכיחה, וקיימת גם הגירה משמעותית), והפיכת שרשראות הערך והייצור לגלובליות (חלקים שמיוצרים בסין מורכבים בקוריאה, נארזים בפולין, ומשווקים בניו יורק).

ואז הגיעה הקורונה. התפשטות המגפה הואצה ללא ספק על ידי הגלובליזציה ו"סוכניה" (התקשורת, חופש התנועה, והכלכלה הגלובלית). אך בעולם הגלובלי לא הזדרזו המדינות לסגור גבולות, ובכך הקלו על המגפה להתפשט גם אליהן .

עוד לפני משבר הקורונה, בשנים האחרונות ניכרת שוב מגמה של התגברות הפרוטקציוניזם (הצבת חסמי סחר, כדי להגן על תעשיות מקומיות), בעקבות אירועים כמו התעצמות מלחמת הסחר בין ארה"ב וסין, וכמובן הברקזיט. ואז, כשהגיעה הקורונה, התגובות (גם אם מאוחרות) ברובן נוטות להתייחס למתרחש בתוך גבולות המדינה בלבד, וניכר העדר התיאום בין הממשלות השונות.

אם ב-2008, עת היכה המשבר הכלכלי גלים ברחבי העולם, יזם ראש הממשלה הבריטי דאז, גורדון בראון, כינוס של מדינות ה-G20, ובו תיאמו את התגובות שלהן למשבר – צעדים בסך כולל של כ-5 טריליון דולר, הרי שקשה להאמין שתיאום כזה אפשרי כעת. למרות שברור שתגובה בינלאומית מתואמת תביא לתוצאות טובות יותר, נראה שהמדיניות שמובילים דונלד טראמפ (ארה"ב), בוריס ג'ונסון (בריטניה) ומנהיגים נוספים, מצמצמת את הסיכויים לתיאום תגובה כזו (כמו שעשה גורדון בראון ב-2008) לרמה אפסית.

העולם שאחרי הקורונה ייראה אחרת. האם יהיה פחות גלובלי? או שמא כשלון של צעדים פרוטקציוניסטיים יאיץ את הגלובליזציה אף יותר? נחכה ונראה.

לכתבה על השפעת הקורונה על הגלובליזציה
לכתבה על השפעת הקורונה על הפרוטקציוניזם
תוכן עניינים

פיסה # 18: סע לאט:
למה לטוס לחו"ל, אם אפשר לעשות רוד-טריפ בנגב

מאת: נועה שוורץ-שמעוני, סגנית תחום תיירות ותרבות ברשות לפיתוח הנגב

קשה לחשוב על תחום שלא נפגע בעקבות הקורונה, אך כנראה ענף התיירות חטף את המכה המוקדמת והקשה ביותר. לפני ההתפרצות - העולם היה נגיש יותר מאי פעם, ואפילו יעדים נידחים הוצפו ביותר תיירים מאשר הם יכלו להתמודד איתם. אבל עכשיו, ענף התיירות כולו נמצא במשבר קיומי כאשר ההתאוששות עלולה לקחת שנים לא מעטות.

בעיצומה של ההתמודדות עם השפעות הקורונה קשה לחזות אם, מתי ואיך התיירות תחזור. ענף התיירות הנכנסת מושפע רבות מתחום התעופה והתאוששות התיירות הנכנסת תלויה, בין היתר, במשך ודרך השיקום של תחום התעופה. אם אחרי אסון התאומים לקח לתחום התעופה כשלוש שנים להשתקם, ואחרי המשבר של 2008 לקחו לו כשנתיים וחצי, הרי שכעת מומחים משערים שאחרי משבר הקורונה תידרשנה לתחום התעופה לפחות כחמש שנים של שיקום. אך לא ניתן לחכות עד שתחום התעופה ישוקם על מנת שענף התיירות יחל להתאושש - צריך כבר היום להתחיל במשימה ואולי צעד ראשון בדרך לשיקום ענף התיירות הנכנסת מתחיל בהתמקדות בתיירות הפנים.

הפחד ממקומות צפופים יישאר איתנו לתקופה ארוכה כאשר כנראה נמשיך לחשוש משהות במטוסים, ספינות תענוגות, פסטיבלים גדולים ודומיהם. כנראה שענף התיירות פוסט-קורונה ישנה את פניו וכבר לא יתמקד בערים הגדולות אלא בטיולים ארוכים מחוץ להן ורק שהות קצרה בתוכן. אחת הדרכים המקובלות לטיולים היא רוד-טריפ (Road Trip). הרוד-טריפ נעשה רובו בנסיעה ברכב, כאשר עיקרו הינו הדרך ולא היעד. הרוד-טריפ מתחיל בנקודה אחת ומסתיים באחרת, כאשר במהלך הנסיעה עוצרים בנקודות עניין, מטיילים רגלית במסלולים, טועמים דברים חדשים ונחשפים למקומות שאחרת אולי לא היינו חושבים להגיע אליהם.

כיום, עבור מרבית הישראלים, מסע רכוב בו חורשים פיסת ארץ נשמע כמו משהו שצריך לטוס בשבילו. הרי בשביל לנסוע מספר ימים רצופים צריך מדינה עם שטחים אינסופיים וגם תשתיות המאפשרות את צורת הטיול הזו כגון: אורך ואיכות כבישים סלולים וחניות לילה מאובזרות. אך גם בארצנו הקטנטונת (יחסית), ואפילו רק בנגב היפה, ניתן לתכנן מסלולי רוד-טריפ מגוונים שממלאים שבוע.

לרוד-טריפ ישראלי בכלל, ונגבי בפרט, יש לא מעט יתרונות. **ראשית**, הוא צפוי להיות זול יותר מלטוס וללון בחו"ל - היום בנגב קיימות אפשרויות לינה אלטרנטיביות רבות בדמות מאהלים בדואים, חאנים, חוות בודדים, אתרי קמפינג, יחידות גלאמפינג ועוד. העלויות הנוספות של הרוד-טריפ הן דלק ומדי פעם דמי כניסה לאטרקציות. **שנית**, בעוד שנפוץ לתיירים להגיע בעיקר לנקודות עניין בערים בכדי לסמן וי בטבלת הביקור שלהם - באמצעות רוד-טריפ ניתן לשלב הנאה ממסלולי טיול בטבע, נקודות ענין לאורך הדרכים, וגם גיחות עירוניות מדי פעם. **שלישית**, הרוד-טריפ הוא הזדמנות לחוויה קולינרית שונה, החל ממסעדות הדרכים, דרך משאיות האוכל וכלה באירוח ביתי או בדואי מסורתי. **רביעית**, בהמשך למגמת הצרכנות החברתית שהתחזקה בישראל ובעולם עוד קודם, הרי שמשבר הקורונה בהחלט סייע לערבות ההדדית להרים ראשה בישראל, ורוד-טריפ שמגיע ליותר תיירנים קטנים, מהווה הזדמנות לתיירים לעזור לעסקים מקומיים להתאושש.

לסיכום, למרות השפל הצפוי בתיירות הנכנסת, הרי שזו העת להשקיע בחיזוק וגיוון תיירות הפנים, בתשתיות המאפשרות אותה ובתיירנים ובאתרים אשר יהוו את מוקדי המשיכה לתיירות הפנים העצמאית, אם ברוד-טריפ ואם בביקור יום.

לכתבה על השפעת הקורונה על התיירות

תוכן עניינים

פיסה # 19: מכאן אפשר רק לעלות:
על המהלומה שחטף ענף התיירות, ומבט קדימה

מאת: ד"ר שחר שילה, חוקר תיירות באקדמיה, מנהל ארגון תיירות הר הנגב, ובעלים ר.א.ש. לייעוץ ומחקר תיירותי

בחודשיים האחרונים, למדנו לדעת כי ענף התיירות העולמי, לצד תרבות הפנאי, הינם הנפגעים האנושים ביותר ממשבר הקורונה, שהשבית אותם כמעט לחלוטין. עד כה, ספג ענף התיירות העולמי הפסדי ענק הנמדדים במאות מיליארדי דולרים. גם כאן בנגב עצרו גלגלי ענף התיירות, והעסקים הפסידו עד כה מיליוני שקלים במהלך החודשיים האחרונים.

בחינה מושכלת של המצב הנוכחי, מצביעה על כך שאובדן ההכנסות התיירותיות רחב ההיקף המתרחש במהלך החודשיים האחרונים (מרץ ואפריל), עלול להיות קדימון בלבד להשפעה ההרסנית שעלולה להיות למשבר הקורונה על משק התיירות הישראלי.

על פי נתוני משרד התיירות, עמדו הכנסות ענף התיירות בישראל בשנת 2019 על סך כ- 24 מיליארד ₪. הכנסות אלו נשענו על כ- 26 מיליון לינות שנרשמו במלונות ישראל, שמחציתן נבעו מלינות תיירים מחו"ל. את המחצית השנייה בסך כ- 13 מיליון לינות, סיפקה תיירות הפנים. חלקו של השוק המאורגן והמוסדי בתיירות הפנים היה נרחב מאד, ותפס כמחצית מסך הפעילות התיירותית, שכן הקבוצות הן אלה שגדשו את בתי המלון ואתרי התיירות באמצע השבוע.

בעת הזו, נראה כי שנת 2020 אינה מבשרת טובות, שכן בחודשים הקרובים, לא נראה כאן תיירים מחו"ל. לצד היעלמות התיירות הנכנסת, נראה כי גם פלח התיירות המאורגנת בקבוצות, אינו צפוי לחזור לפעילות משמעותית השנה (בייחוד הגמלאים שייעדרו מהזירה בשנה הקרובה). חשבון פשוט מצביע על כך שענף התיירות הישראלי של שנת 2020, עומד להצטמצם לכדי פחות ממחצית היקפו בשנת 2019. בשיא השנה החולפת, העסיק ענף התיירות כ- 150,000 עובדים באופן ישיר, ועוד רבים במעגלים משניים (ענף המסעדנות וענפי שירותי הפנאי למשל, קשורים בחלקם בהכנסות תיירותיות) אם ניקח בחשבון שהכנסות צפויות להצטמצם בלמעלה מ- 60%, הרי לנו תחזית קודרת ומדאיגה, המהווה בשורה קשה למועסקים רבים שעבדו בענף עד פברואר האחרון.

מבט בוחן לעתיד הקרוב, מצביע על כך שזוהי תחילתה של תקופה חדשה, בה ניאלץ להסתגל לכלכלה תיירותית אחרת, שתתקיים בצל נגיף הקורונה, תוך אובדן ניכר של שירותי אירוח ותיירות, אשר יתקשו לתפקד תחת המגבלות הקיצוניות שמכתיבים גורמי הבריאות העולמיים והמקומיים.

צדו האופטימי של המטבע נסמך על כוחה של התיירות, וחשיבותה להגדרת הזהות האנושית שלנו בעת המודרנית. תרבות הפנאי והתיירות הפכו למרכיב חיוני ולצורך עז הבא לביטוי בשלבים הגבוהים בפירמידת הצרכים המוכרת של הפסיכולוג אברהם מסלאו. אלה הם שלבי המימוש העצמי וההערכה שמבקש לעצמו כל אדם. סיבה נוספת לאופטימיות טמונה בעובדה כי בשנה הקרובה, יעדיפו ישראלים רבים להישאר בארץ ולוותר על הנסיעה לחו"ל, ובכך יצרכו שירותי תיירות ופנאי בישראל.

על פי תחזית זו, נראה שאסטרטגיית ההישרדות של ענף התיירות, תכתיב מגמות ומהלכים לפיתוחה של תיירות חדשה, עדכנית ושונה, אשר תתאים להגבלות הבריאות המחמירות: מגמות כדוגמת התחזקות התיירות האקולוגית, התגברות חשיבות מנגנוני ה-reviews ככלי להגברת תחושת הבטיחות, דומיננטיות גדולה עוד יותר של פלטפורמות דיגיטליות, ועוד. אך כל סוגיה כזו דורשת טיפול מסודר בנפרד מ"פיסה" קצרה זו.

תוכן עניינים

מעבר לתרשים

פיסה # 19: תרשים להשוואת 20 שנות תיירות

שימו לב להערכת הירידה בתיירות בשנת 2020,
במיוחד בהשוואה להשפעת משברים גלובליים קודמים

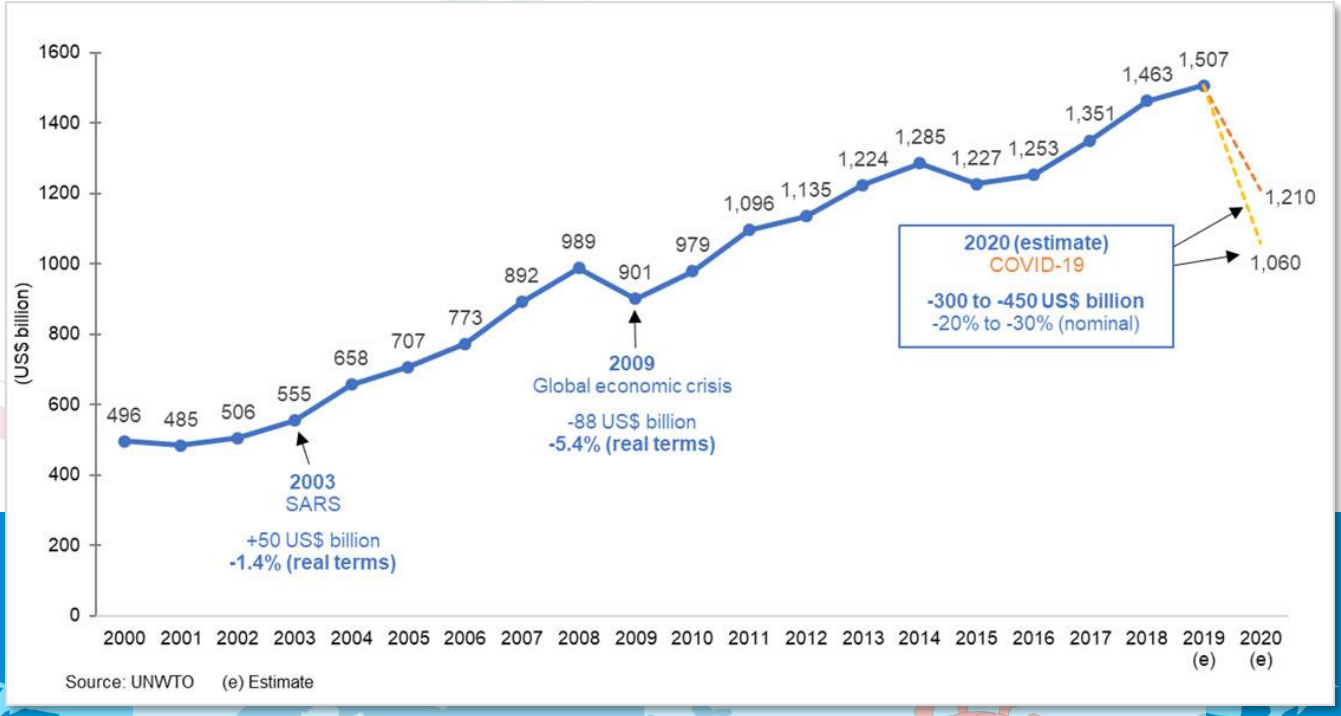

ארגון התיירות העולמי - UNWTO

[חזרה לפיסה # 19]

[תוכן עניינים]

הרשות לפיתוח הנגב
THE NEGEV DEVELOPMENT AUTHORITY

לפרטים:

טלפון: 08-6705126

דוא"ל: YouKnow@negev.co.il